

# SAMEN ACTIEF OF LIEVER ALLEEN? KUNSTBEOEFENING IN DE VRIJE TIJD: SOLO OF IN GROEPSVERBAND

HENK VINKEN

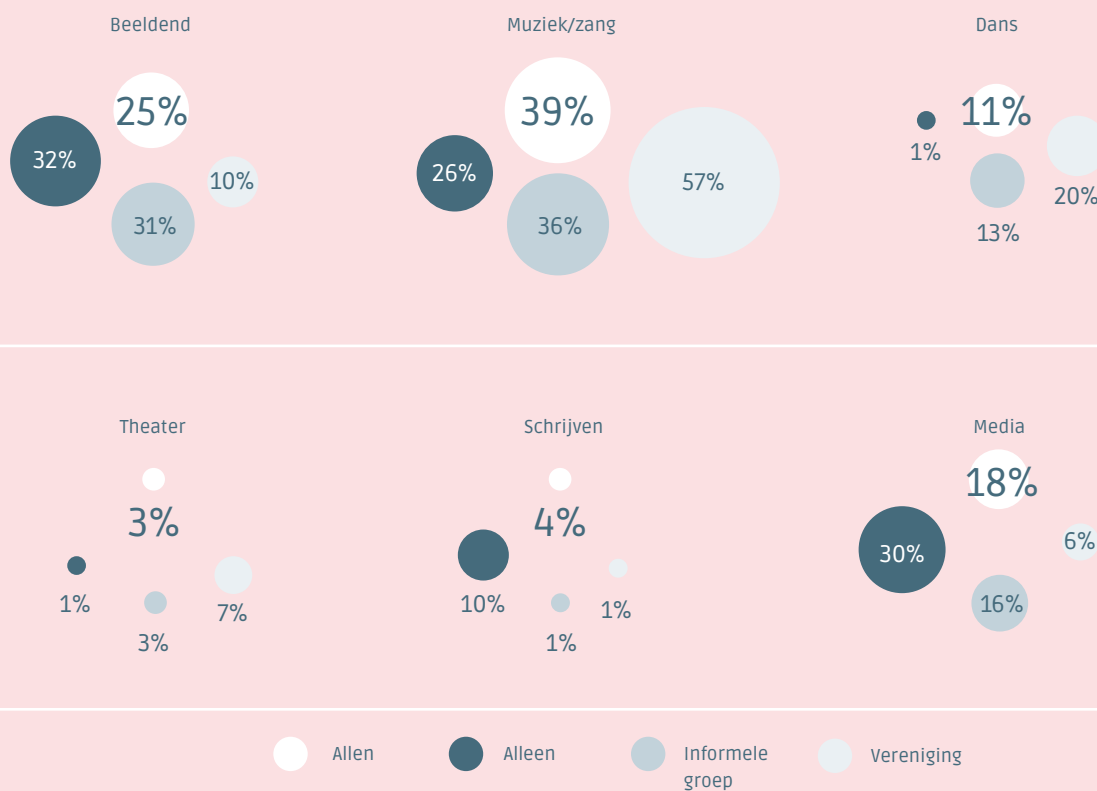
Veertig procent van de amateurkunstenaars is actief in zijn eentje. Anderen zoeken elkaar op, in informeel verband of als leden van een vereniging. Is hierin verschil te ontdekken tussen kunstdisciplines? Hoe zien de groepen waarin amateurkunstenaars zich verzamelen er in de praktijk uit? Waarom kiest men eigenlijk voor kunstbeoefening in een groep? Gezelligheid, verbeterambities en de behoefte om anderen te laten zien, lezen of horen wat je doet, spelen een grote rol. Uitkomsten kunnen interessant zijn voor amateurkunstverenigingen die op zoek zijn naar nieuwe leden.

## VEERTIG PROCENT IS SOLO ACTIEF

Gezellig samen aan kunst doen, of toch liever alleen? De cijfers houden elkaar aardig in evenwicht. Zo'n 40% is alleen actief, bijna 30% in een informele groep en 33% doet aan kunst in verenigingsverband. Het aandeel van de solisten is betrekkelijk hoog onder degenen die beeldend werk maken, gedichten of proza schrijven of kunstzinnig in de weer zijn met media: fotografie, film, video of computerkunst. Ook informele groepen komen vrij vaak voor bij media en bij beeldend werk. Amateurkunst wordt het vaakst in verenigingsverband beoefend in de podiumkunsten: muziek, zang, dans en theater. Zie figuur 1. De gegevens komen uit de enquête die het LKCA in april 2014 hield onder ongeveer 1.700 amateurkunstbeoefenaars. Daarin werd speciaal aandacht besteed aan de manier waarop men actief is: solo of in informeel of verenigingsverband.

1

GEORGANISEERDHEID NAAR KUNSTDISCIPLINE, IN %



De helft van de individuele muziekbeoefenaars maakt popmuziek, wat niet in de bovenstaande figuur is terug te zien. Popmuziek wordt ook vaak in informeel groepsverband beoefend, ofwel in een bandje, en dat gaat ook op voor religieuze amateurmuziek. Wie in verenigingsverband aan muziek doet, speelt of zingt vooral klassieke muziek.

## INFORMELE GROEP HECHTER DAN VERENIGING

Groepen waarmee men actief is kunnen sterk van elkaar verschillen, zowel in grootte als in sociale samenstelling. Eerder onderzoek laat zien dat informele groepen in de amateurkunst in allerlei opzichten anders zijn dan verenigingen. Volgens het onderzoek *Informele groepen. Verkenning van eigentijdse bronnen van sociale cohesie* van het SCP (2011) zijn informele groepen hechter dan verenigingen en bestaan ze eerder uit gelijkgezinden. Informele groepen worden in dat onderzoek omschreven als kleinschalige verbanden waarvan de meerderheid bestaat uit niet meer dan tien leden, die wekelijks bij elkaar komen en weinig verloop in samenstelling kennen. Verzuim komt maar weinig voor en het is geen vrijblijvende groep. Men maakt bijvoorbeeld afspraken over aanwezigheid en financiën.

In de enquête van het LKCA onder amateurkunstbeoefenaars in april 2014 is eerst gevraagd naar de soort groep waarmee men actief is. Ruim een vijfde van de groepen bestaat uit koren en iets meer dan een tiende uit dansgezelschappen. Als men iets anders invulde dan de in het onderzoek genoemde soorten, dan ging het vaak om vrienden- en familieclubs. Blijkbaar hebben respondenten deze vraag naar de soort groep niet zo direct in verband gebracht met de genoemde disciplines, maar eerder met de sociale nabijheid van de groep. Het zijn overigens uitsluitend de respondenten die actief zijn in informele groepen, die deze interpretatie van de soorten groepen kozen.

Bij de 'informelen' vallen de groepen uiteen in een groot aantal soorten. Schilder-, teken- of grafiekclub, vrienden- en familieclub, bandje en dansgezelschap worden het meest genoemd (steeds rond de 10%). Bij de beoefenaars van amateurkunst in verenigingsverband steekt het koor (34%) er met kop en schouders bovenuit, gevolgd door dansgezelschap (15%) en harmonie, fanfare of brassband (11%).

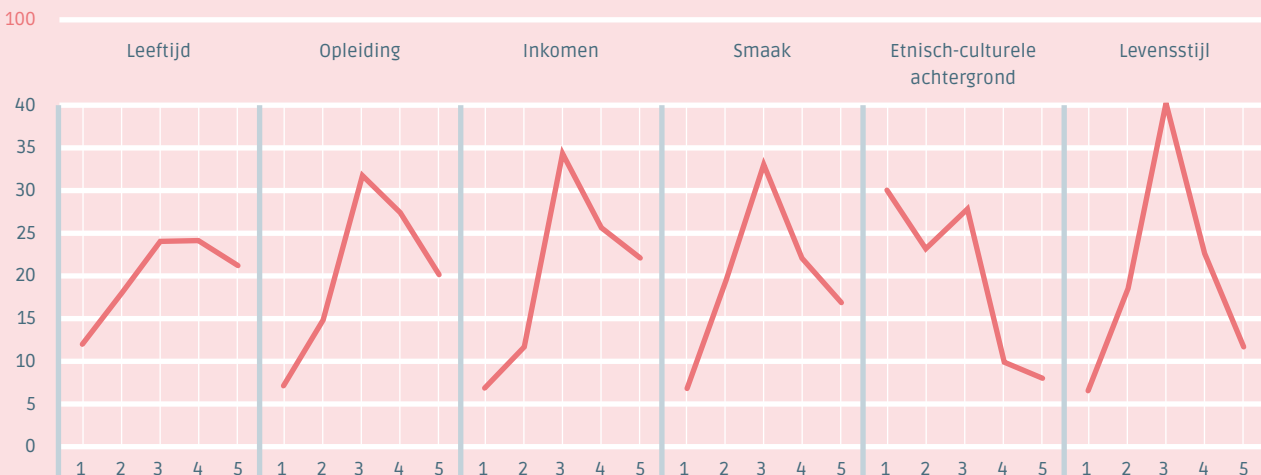
## SAMENSTELLING GROEPEN LICHT HETEROGEEEN

De mensen die in groepsverband actief zijn, is gevraagd om de samenstelling van hun groep aan de hand van een aantal tegenstellingen te typeren. Wat betreft leeftijd, opleidingsniveau, inkomensniveau, smaak, levensstijl en etnisch-culturele achtergrond konden ze aangeven of de groepsleden ongeveer hetzelfde dan wel heel verschillend waren (op een 5-puntsschaal).

VERZUIM KOMT WEINIG  
VOOR BIJ INFORMELE  
GROEPEN

2

HOMOGENITEIT GROEPEN NAAR AANTAL KENMERKEN, IN %, OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 5

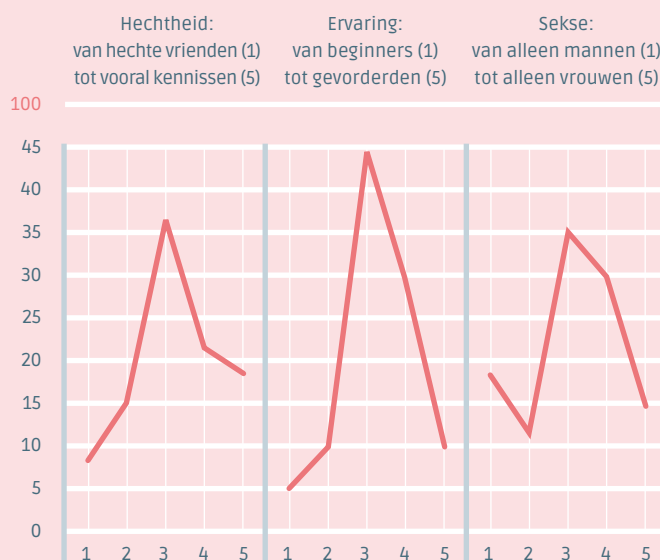


In figuur 2 staan de scores die lopen van 1 (gelijk), bijvoorbeeld even oud of hetzelfde opleidingsniveau, tot 5 (zeer verschillend). Opvallend is dat de groepen op de meeste kenmerken als 'niet gelijk' en 'niet verschillend', dus gemengd, worden aangemerkt. Het neigt iets meer naar verschillend dan gelijk. Wat betreft leeftijd, opleiding, inkomen, smaak en levensstijl vindt men de eigen groep licht heterogeen. Alleen wat betreft etnisch-culturele achtergrond is de groep waarmee men actief is eerder gelijk dan divers.

Ook is gevraagd of de groep uit hechte vrienden bestaat of dat de leden eerder kennissen dan vrienden van elkaar zijn. Verder is gevraagd of het gaat om beginners of gevorderden (ook weer op een 5-puntsschaal). Los hiervan is bekeken of de groepen geheel of vooral uit mannen dan wel vrouwen bestaan, of dat deze verdeling tussen de seksen ongeveer gelijk is. Figuur 3 laat de scores zien.

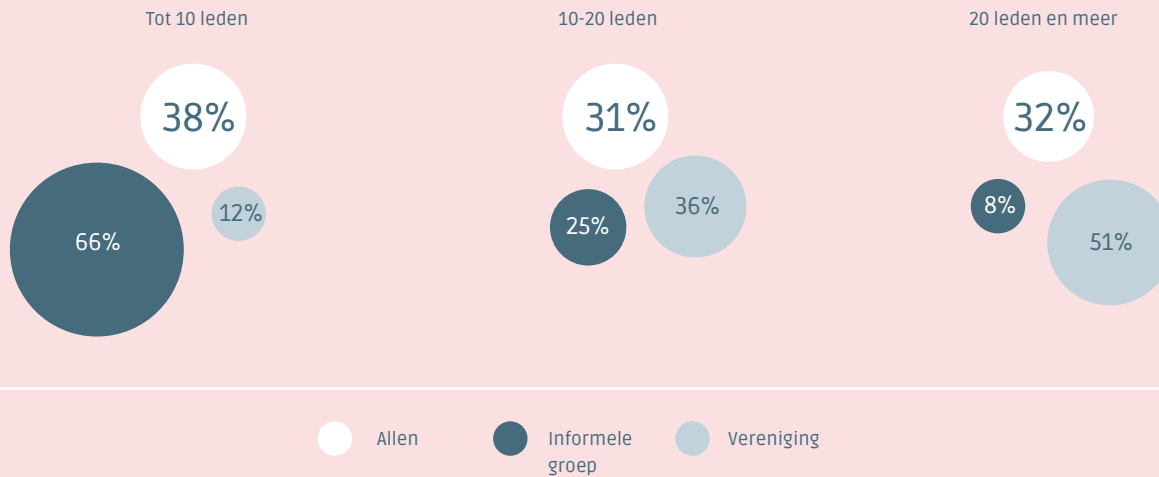
### 3

#### HOMOGENITEIT GROEPEN NAAR HECHTHEID, ERVARING EN SEKSE, IN %, OP EEN SCHAAL VAN 1 TOT 5

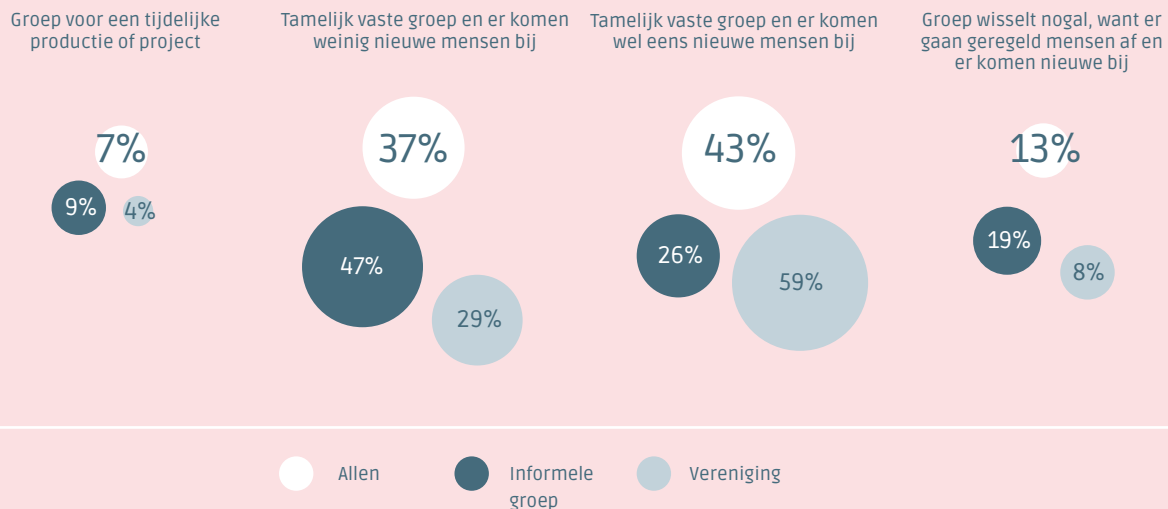


De groepen worden vooral als gemengd gezien: zowel bestaand uit hechte vrienden als kennissen, zowel beginners als gevorderden, zowel mannen als vrouwen. In geen van de gevallen, of het nu om de kenmerken in figuur 2 of figuur 3 gaat, is een onderscheid gevonden tussen de informele groepen en de verenigingen. Als we alle scores optellen (exclusief de tegenstelling beginners en gevorderden, vrienden versus kennissen, mannen versus vrouwen) zien we opnieuw geen verschillen tussen de informele groep of de vereniging.

De informele groepen zijn wel vaak kleiner, zoals ook het eerder genoemde SCP-onderzoek liet zien (zie figuur 4). Van deze informele groepen telt volgens de deelnemers slechts een derde meer dan tien leden, tegen bijna 90% van de verenigingen.



Iets meer dan de helft van de groepen die actief zijn in verenigingsverband heeft minstens twintig leden. Bij de informele groepen is dat slechts 9%. Opnieuw in lijn met het SCP-onderzoek, blijken de informele groepen ook stabiel te zijn. Circa de helft geeft aan dat ze een tamelijk vaste groep vormen, waar weinig nieuwe mensen bijkomen.



Van de beoefenaars die in verenigingsverband actief zijn, zegt bijna 60% dat de groep tamelijk vast van samenstelling is, maar dat er ook nieuwe mensen bijkomen. Het aandeel van tijdelijke groepen is beperkt: nog geen 7% van de groepen is opgericht voor een tijdelijke productie of project.

Een tussenconclusie over de samenstelling van de groepen luidt dat informele groepen, anders dan het SCP-onderzoek suggereert, niet homogener zijn dan groepen in verenigingsverband. Wel zijn ze kleiner en stabiel, dat wil zeggen bestaand uit een beperkt en tamelijk vast aantal groepsleden waar weinig nieuwe mensen bij komen. Als ze hun groep typeren, denken leden van de informele groep eerder aan sociale nabijheid dan aan de discipline die ze beoefenen. Informele groepen zijn wel vaker actief in de beeldende kunst en het zijn ook vaker bands of kleine muziek- of zanggroepen. Koorzang gebeurt vaker in verenigingsverband.

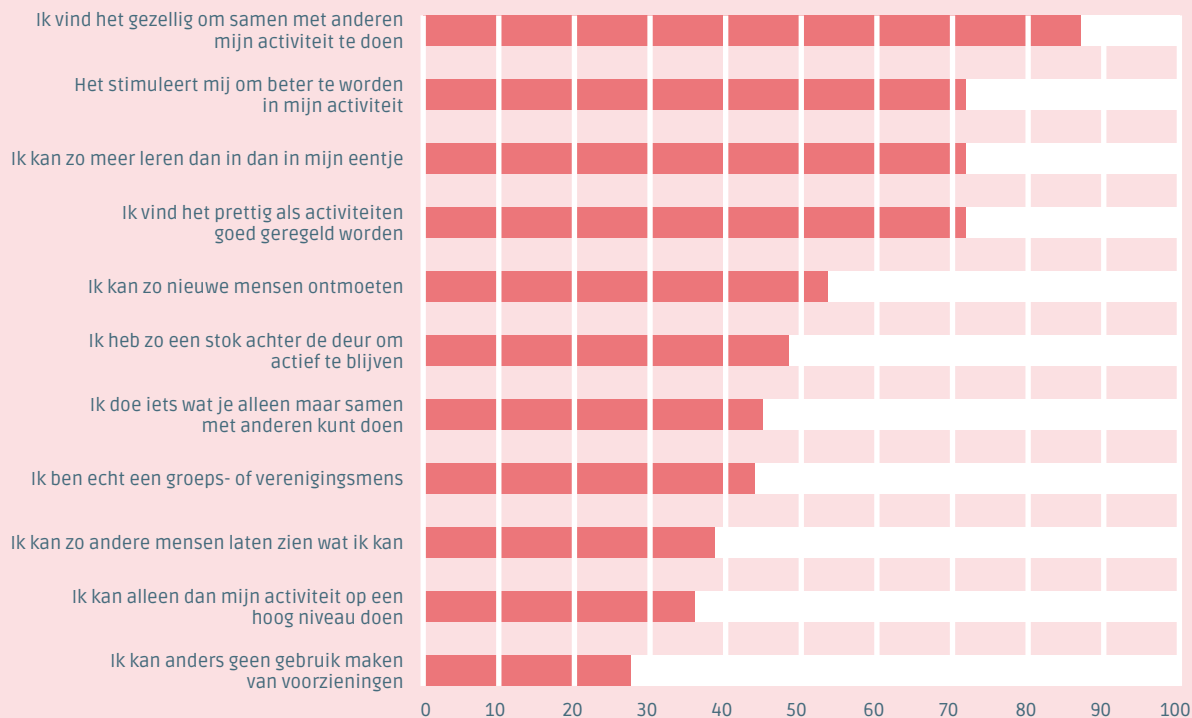
### MOTIEVEN OM BIJ EEN GROEP AAN TE SLUITEN

Wellicht voorspelt deze tussenconclusie iets over de motieven van actieve kunstbeoefenaars om of lid te zijn van een informele groep of van een vereniging. Met een ruime batterij uitspraken is nagegaan wat de motieven zijn om samen met anderen, in verenigingsverband of juist alleen actief te zijn. De resultaten kunnen verenigingen en andere initiatieven in de amateurkunst wellicht helpen om na te denken over hun ledenwerving en hun organisatievorm.

Eerst is er aandacht voor diegenen die samen met anderen actief zijn. Na de vraag of men actief is samen met anderen zijn rond de tien uitspraken voorgelegd over de motieven om op deze manier actief te zijn. Soms is de eenvoudigste reden dat men een kunst beoefent die je alleen maar samen met anderen kunt doen. Dat geldt voor bijna de helft van de groepsbeoefenaars. Soms zijn mensen actief met anderen omdat men graag in een groep verkeert, bij voorbeeld omdat ze het zo gezellig vinden (86%) of omdat ze zichzelf ook echt als een groepsmens zien (44%).

6

MOTIEVEN OM SAMEN MET ANDEREN IETS KUNSTZINNIGS OF CREATIEFS TE DOEN, IN %



Een analyse van de samenhang tussen afzonderlijke uitspraken wees uit dat er twee dimensies achter die uitspraken schuilgaan: verbetering en gezelligheid.

Naar verbeteren wordt verwezen in de volgende uitspraken: dat je in een groep gezamenlijk de activiteit op hoog niveau kunt beoefenen; dat je zo een stok achter de deur hebt om actief te blijven; dat je samen meer kunt leren dan alleen; en dat een groep je stimuleert om jezelf te verbeteren. De groep is, met andere woorden, nodig om op niveau actief te blijven en om verder te groeien in wat je doet.

Gezelligheid is een andere belangrijke dimensie bij het samen actief zijn. Deze dimensie wordt bepaald door uitspraken dat men het gezellig vindt om iets samen met anderen te doen, dat men zichzelf echt als een groepsmens ziet en dat men zo nieuwe mensen kan ontmoeten. Dergelijke uitspraken zijn te zien als de pijlers van de gezelligheidsdimensie.

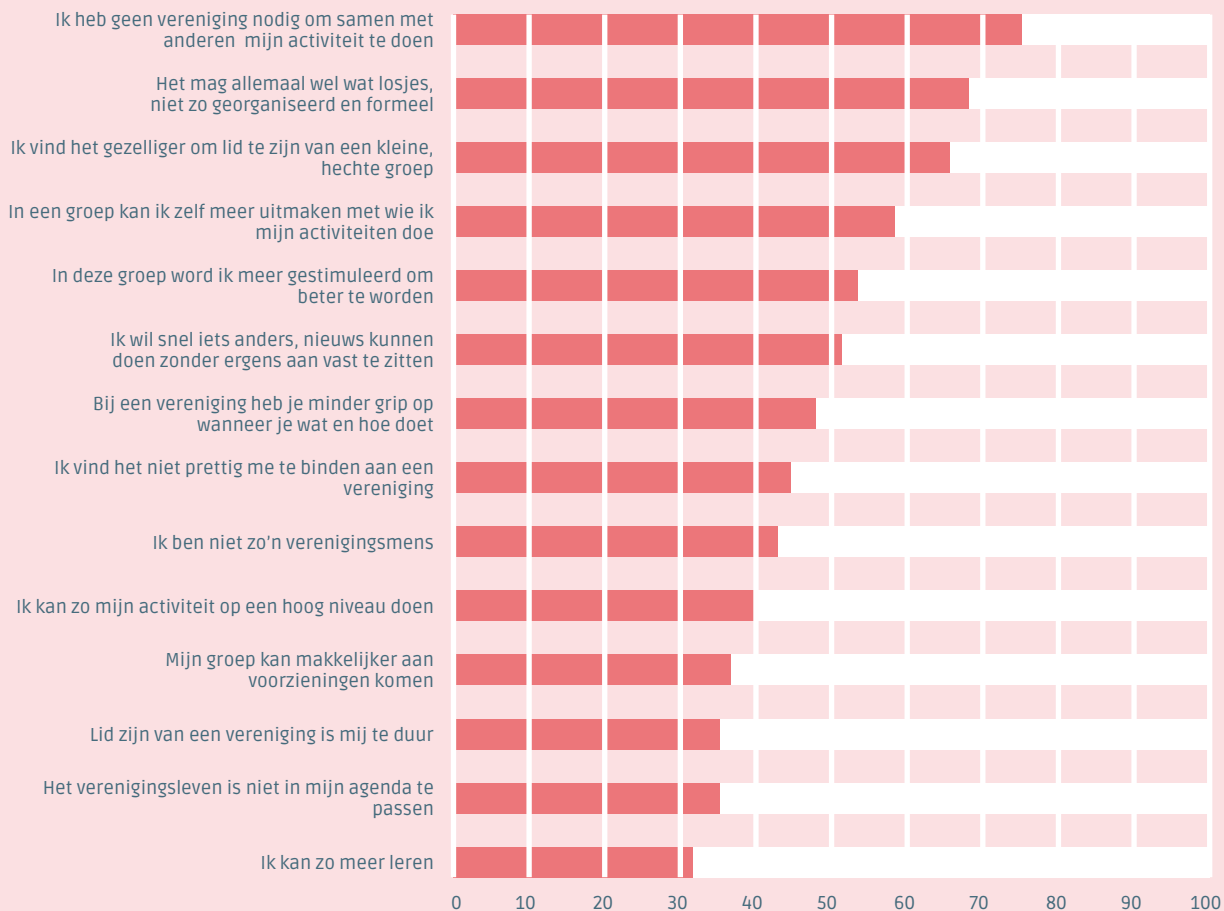
EEN GROEP STIMULEERT JE  
OM JEZELF TE VERBETEREN

### VOORKEUR VOOR VERENIGING OF INFORMELE GROEP

Degenen die samen met anderen actief zijn, is gevraagd of ze lid zijn of geweest zijn van een vereniging. De personen voor wie dat niet of niet meer geldt, hebben vervolgens een serie uitspraken beoordeeld over de motieven om niet of niet langer lid van een vereniging te zijn en in informeel verband kunstzinnig bezig te zijn met anderen.

7

MOTIEVEN OM IN EEN INFORMELE GROEP EN NIET IN EEN VERENIGING AAN KUNST TE DOEN, IN %



Vaak zegt men geen vereniging nodig te hebben om samen met anderen bezig te zijn (74%). Of men zegt dat het allemaal wel wat lossier mag, niet zo formeel en georganiseerd als in een vereniging (67%). Minder vaak wordt de nadruk gelegd op het idee dat men zo meer zou kunnen leren (31%); op de mogelijkheid dat het verenigingsleven wringt met de eigen agenda (35%); of op de hoogte van de kosten van het lidmaatschap van een vereniging (35%).

Opnieuw is een analyse uitgevoerd om te kijken of deze uitspraken met elkaar samenhangen en of er een onderliggende patroon in zit. Nu zijn er drie factoren te onderscheiden die bepalen of men liever in een informele groep actief is dan in een vereniging: zelfbepaling, verbetering en binding.

Bij zelfbepaling gaat het om uitspraken die te maken hebben met: 'het gezelliger vinden om lid te zijn van een kleine en hechte groep'; 'het liever allemaal wat losjes willen en niet zo formeel en georganiseerd'; 'geen vereniging nodig hebben voor de groepsactiviteiten'; 'in een vereniging minder ruimte hebben om zelf te kiezen met wie je actief bent'. Kort samengevat gaat het er bij zelfbepaling om in een kleine en hechte, maar losjes georganiseerde groep actief te zijn en zelf uit te maken hoe, wanneer en met wie je actief bent.

Bij de dimensie verbetering komen uitspraken naar voren die aangeven dat men in een informele groep meer leert en op hoog niveau actief kan zijn, dat men zo meer gestimuleerd wordt om beter te worden en opnieuw, dat men zo meer ruimte heeft zelf te bepalen met wie men actief is dan in een vereniging. De stimulans van een informele groep om met zelfgekozen anderen beter te worden in wat men doet, komt in deze dimensie naar voren.

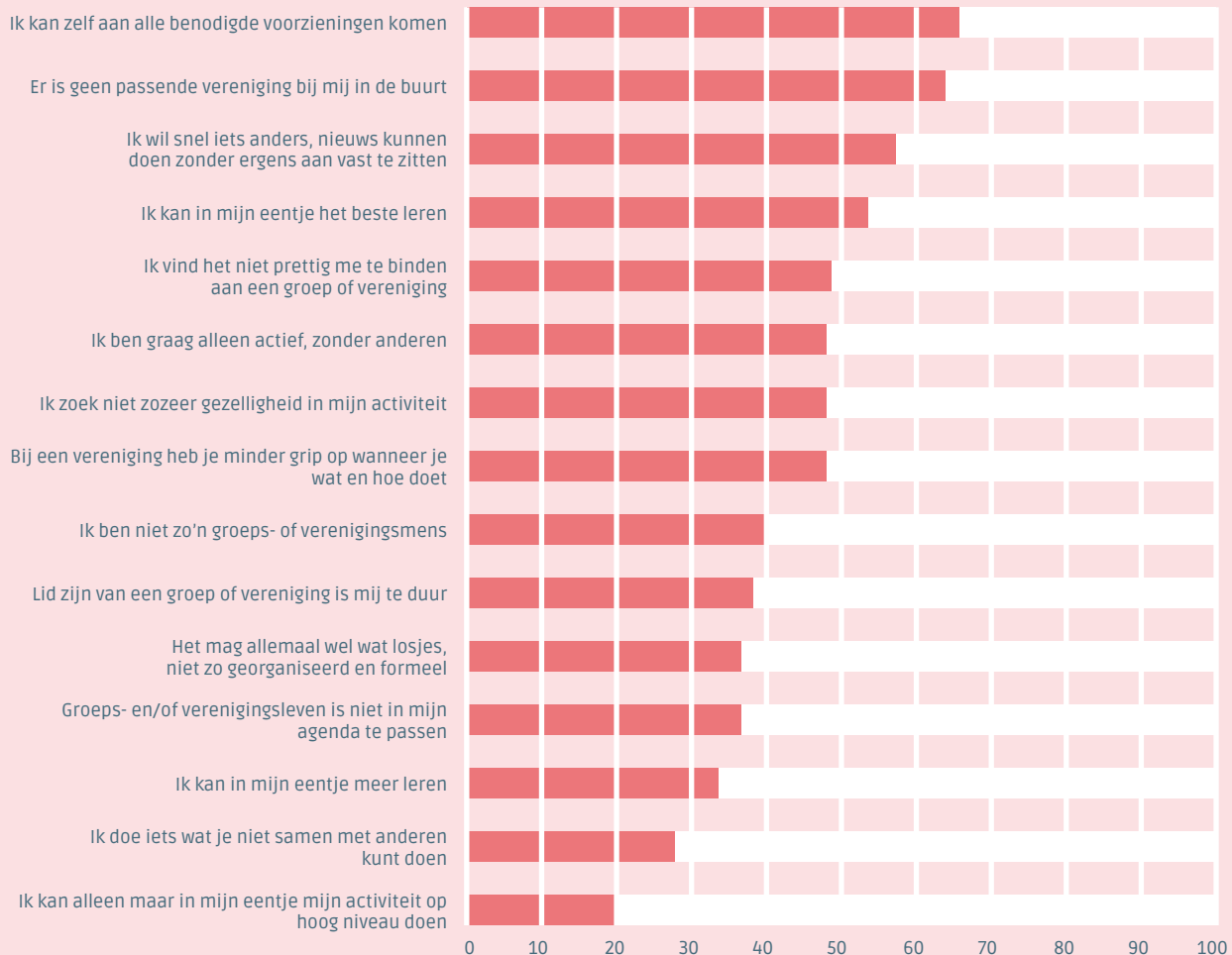
Er is ook een bindingsdimensie en die gaat over de aarzeling van groepsbeoefenaars om zich vast te leggen. Typende uitspraken gaan over 'het niet prettig vinden om zich te binden aan vereniging'; 'het verenigingsleven past niet bij de eigen agenda'; 'zichzelf niet als een verenigingsmens zien'; 'de vrijheid houden om ook snel iets anders of nieuws te doen'; 'in een vereniging minder grip hebben op wanneer je wat doet en hoe'. Veranderbaarheid en flexibiliteit lijken de trefwoorden in deze bindingsdimensie.

## VOORDELEN VAN SOLO

Hoe zit dat met de motieven om als eenling kunst te beoefenen? Degenen die aangaven alleen actief te zijn in de kunst, hebben eveneens een reeks uitspraken over hun motieven beantwoord. Iets meer dan een kwart doet iets wat niet samen met anderen te doen is (zie tabel 8). Een grote groep kan ook als eenling aan de benodigde voorzieningen, zoals apparatuur, gereedschappen of oefenruimte, komen (66%). Tussen een derde deel en vier op de tien zegt 'in hun eentje meer te kunnen leren'; 'niet echt een groeps- of verenigingsmens te zijn'; 'lidmaatschap van een groep of vereniging te duur te vinden'; 'het liever allemaal wat losjes en ongeorganiseerd te hebben'; 'geen ruimte in de agenda te hebben voor groeps- of verenigingsleven'.

Er ligt nog een dimensie onder de betreffende antwoorden en die vatten we wellicht het beste samen in de term solisme. Solisme betekent in dit verband dat je nu eenmaal liever geen anderen betreft in je kunstzinnige activiteiten, en dat je in je eentje iets wilt leren of maken. Bijna alle uitspraken verwijzen naar deze dimensie, maar toch vooral: 'het niet prettig vinden om je te binden aan een groep of vereniging'; 'graag alleen en zonder anderen actief willen zijn'; 'het beste alleen kunnen leren'; 'zichzelf niet als een groeps- of verenigingsmens zien'.





Geen link met solisme is er bij uitspraken die ermee te maken hebben dat er geen passende vereniging in de buurt zou zijn of dat het verenigingsleven niet in de eigen agenda zou passen. Praktische redenen spelen dus nauwelijks een rol voor degenen die bij voorkeur solistisch actief zijn. Activiteiten die je niet samen met anderen kunt doen, zijn buiten de bovengenoemde analyses gelaten.

Concluderend doen mensen enerzijds samen met anderen aan kunst om zo op hoog niveau actief te kunnen zijn en verder te groeien, anderzijds om de gezelligheid en de sociale aspecten. Ten eerste zijn mensen lid van een informele groep in plaats van een vereniging omdat ze in een kleine en hechte groep zelf kunnen uitmaken wanneer, met wie en hoe ze actief zijn. Ten tweede omdat ze met zelfgekozen anderen beter willen worden in wat ze doen en ten derde omdat ze zich niet graag vastleggen en veranderbaar en flexibel willen blijven. Men is solist omdat men zich niet wil binden en liever alleen iets wil maken en leren of omdat men een activiteit beter alleen kan doen dan met anderen samen.

Het maakt wat al deze motieven betreft overigens niet uit wat de leeftijd is. Significante én sterke verschillen tussen de leeftijdsgroepen zijn niet gevonden. Het is dus niet zo dat vooral jongeren solistische motieven zouden hebben. Of dat vooral ouderen zich

MEN IS SOLIST OMDAT  
MEN LIEVER ALLEEN IETS  
MAAKT HET IS NIET ZO  
DAT VOORAL JONGEREN  
SOLISTISCHE MOTIEVEN  
HEBBEN

DE BEHOEFTE OM  
ANDEREN TE LATEN ZIEN,  
LEZEN OF HOREN WAT  
JE KUNT

liever niet binden en zelf willen bepalen of ze samen met anderen actief zijn. De motieven om alleen dan wel informeel met anderen actief te zijn, worden door jong en oud goeddeels in gelijke mate onderschreven. Dit wil overigens nog niet zeggen dat er niet meer jongeren dan ouderen zouden zijn, die liever alleen dan wel in een informele groep actief zijn. Hier gaat het vervolg van dit artikel verder op in.

## VOORSPELLERS

De kans dat iemand alleen, informeel of juist in een vereniging actief is, hang vermoedelijk sterk samen met de discipline die wordt beoefend en bij muziek ook met het genre, zoals we eerder zagen. Andere voorspellende factoren kunnen echter ook een rol spelen. Als we naar de zorgen over de stagnerende jonge aanwas in het verenigingsleven kijken, is leeftijd wellicht ook een voorspeller van de kans dat men al dan niet alleen, in een informele groep of in verenigingsverband actief is. Verder kunnen verschillende ambities en motieven van belang zijn. Te denken valt aan de behoefte om anderen te laten zien, lezen of horen wat je kunt, doet en maakt. Dat gaat samen met anderen gemakkelijker dan alleen. Of omgekeerd, de behoefte om vooral zelf te bepalen wanneer je wat met wie doet. Dat is iets waar in een groep of vereniging minder ruimte voor is.


Voor dit onderdeel van het onderzoek zijn de discipline die men het meest beoefent, een beperkt aantal sociaaldemografische kenmerken en de motieven om actief te zijn tegelijkertijd en in onderling verband geanalyseerd. De uitkomst is een set zogeheten kansverhoudingen (*odds ratio's*), die de verhouding weergeven tussen de kans om de ene vorm van actief zijn te kiezen (bijvoorbeeld alleen) ten opzichte van de kans om de andere vorm van georganiseerdheid te kiezen (bijvoorbeeld het in een informele groep of in een vereniging actief zijn).


We bekijken de kans om alleen actief te zijn ten opzichte van de kans om samen met anderen aan kunst te doen, ongeacht of dit in een informele groep of in een vereniging is. Vervolgens zoomen we in op de kansen om in een informele groep versus in een vereniging kunst te beoefenen. We doen dit in drie stappen: eerst kijken we naar de bijdrage die de beoefende discipline levert (model 1), daarna voegen we de sociaaldemografische kenmerken toe (model 2) en tot slot komen de motieven erbij (model 3). Hierbij wordt steeds gecheckt of de toevoegingen een significante (niet toevallige) verbetering van de voorspellende waarde van de modellen opleveren.


## ALLEEN VERSUS SAMEN


Verreweg de belangrijkste voorspeller van het al dan niet alleen aan kunst doen is de soort discipline. Omdat beeldend actief zijn zowel individueel als in groepsverband gebeurt, is dit de discipline waar we de uitkomsten voor de andere disciplines mee vergelijken. In de eerste stap van de analyses zien we dat bij dans de kans om alleen actief te zijn maar liefst een factor 66 lager is dan de kans om daar samen actief in te zijn. Dat geldt in mindere mate ook voor theater en voor muziek en zang. Creatief schrijven en werken met media (kunstzinnige fotografie, film en video of computerkunst) vergroten die kans juist. Doet men aan creatief schrijven en media, dan is de kans om alleen actief te zijn respectievelijk 9,4 keer en 2,3 keer groter dan de kans om samen actief te zijn. Voegen we de sociaaldemografische kenmerken toe, dan zien we een effect van leeftijd en opleiding. Hoe ouder, des te minder men geneigd is om alleen aan kunst te doen. Hoger opgeleiden daarentegen doen juist relatief vaak alleen aan kunst. Dit opleidingseffect verdwijnt als we de motieven toevoegen. Het leeftijdseffect – hoe ouder, des te kleiner de kans alleen actief te zijn – versterkt zich. Dan komen er drie


KENMERKEN EN MOTIEVEN	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
<b>Discipline (ref=Beeldend)</b>			
- Muziek/zang	-	-	-
- Dans	-	-	-
- Theater	-	-	-
- Schrijven	+	+	+
- Media	+	+	+
<b>Sociaaldemografische kenmerken</b>			
Leeftijdsgroep (<19, 20-49, >50)		-	-
Vrouw			
Opleidingsniveau (lager, middel, hoger)		+	
Werkend			
Inkomensniveau (lager, middel, hoger)			
Stedelijkheid (van niet tot zeer stedelijk)			
<b>Motieven</b>			
Reden beoefening: om zelf iets te kunnen doen of maken			
Reden beoefening: om er beter in te worden			
Reden beoefening: om anderen (publiek) te laten zien of horen wat ik doe of maak			-
Ik wil heel goed worden in wat ik doe			-
Het gaat mij om de gezelligheid bij wat ik doe			-
Belangrijk om waardering van anderen te krijgen voor wat ik doe (v300_3)***			
Ik bepaal graag zelf wat ik leer en hoe ik leer bij mijn activiteit			+
Ik wil het liefst zelf uitmaken wanneer en hoe lang ik aan mijn activiteit doe			
Ik maak graag zelf uit met wie ik aan mijn activiteit doe			

 Kans is meer dan 50 keer zo laag

 Kans is 8-12 keer zo laag

 Kans is 1,5-3 keer zo laag

 Kans is 8-10 keer zo hoog

 Kans is 1,5-4 keer zo hoog

kansverkleinende motieven en één kansvergroterend motief bij. Als men het belangrijk vindt publiek te hebben, heel goed wil worden in wat men doet en vooral als men gezelligheid zoekt, dan is de kans alleen actief te zijn kleiner dan de kans met anderen actief te zijn. Zegt men het liefst zelf uit te maken wanneer en hoe lang men met de kunstzinnige of creatieve activiteit bezig is, dan is de kans dat men alleen actief is 3,6 keer groter dan dat men met anderen samen actief is.

De motieven zijn al met al een belangrijke toevoeging aan het model, meer nog dan de sociaaldemografische kenmerken. De discipline die men beoefent blijft van het grootste belang als voorspeller om alleen of juist samen met anderen actief te zijn.

HOE OUDER, DES TE  
KLEINER DE KANS OM  
ALLEEN ACTIEF TE ZIJN

## VERENIGING VERSUS INFORMELE GROEP

We hebben nog een analyse gedaan om onderscheid te maken tussen verenigingsmensen en mensen die in informele groepen actief zijn.

Opnieuw doen we de analyses in drie stappen en nu kijken we specifiek naar de kans om actief te zijn in een vereniging ten opzichte van een informele groep. Omdat we nu een kleinere groep respondenten nader bekijken, hebben we enkele disciplines samen moeten voegen om te voorkomen dat een klein groepje (dansende of schrijvende) respondenten de uitslagen te veel zou beïnvloeden.

KENMERKEN EN MOTIEVEN	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
<b>Discipline (ref=Beeldend+Schrijven)</b>			
-Muziek/zang	+	+	+
-Dans/theater	+	+	+
-Media	+		
<b>Sociaaldemografische kenmerken</b>			
Leeftijdsgroep (<19, 20-49, >50)			
Vrouw		+	+
Opleidingsniveau (lager, middel, hoger)			
Werkend			
Inkomensniveau (lager, middel, hoger)			
Stedelijkheid (van niet tot zeer stedelijk)		-	-
<b>Motieven</b>			
Reden beoefening: om zelf iets te kunnen doen of maken			
Reden beoefening: om er beter in te worden			
Reden beoefening: om anderen (publiek) te laten zien of horen wat ik doe of maak			
Ik wil heel goed worden in wat ik doe			
Het gaat mij om de gezelligheid bij wat ik doe			
Belangrijk om waardering van anderen te krijgen voor wat ik doe			
Ik bepaal graag zelf wat ik leer en hoe ik leer bij mijn activiteit			
Ik wil het liefst zelf uitmaken wanneer en hoe lang ik aan mijn activiteit doe			
Ik maak graag zelf uit met wie ik aan mijn activiteit doe			
Nagelkerke pseudo R <sup>2</sup>			

● Kans is 1,5 keer zo laag

● Kans is 5-9 keer zo hoog

● Kans is 2 keer zo hoog

### *Vrouwen vaker in vereniging actief dan mannen*

De voorspellingskracht van de modellen is nu minder goed. Het voorspellen van het alleen of samen actief zijn, lukt beter dan het voorspellen of men in een informele groep of in een vereniging, actief is.

Er zijn nu duidelijk bescheidener effecten van de kunstdisciplines. Doet men aan muziek en zang, dans en theater en ook media (maar niet aan beeldend), dan is de kans dat men in verenigingsverband actief is groter dan de kans dat men in een informele groep actief is.

Voegen we sociaaldemografische kenmerken toe, dan valt op dat het effect bij media verdwijnt. Ook valt op dat de kans zich bij een vereniging aan te sluiten versus de kans zich bij een informele groep aan te sluiten onder vrouwen twee keer zo groot is als onder mannen. Onder inwoners van stedelijke gebieden is de verhouding tussen informeel en formeel omgekeerd. Hoe stedelijker het woongebied is, des te kleiner is de kans dat men bij een vereniging zit versus de kans dat men in een informele groep zit.

Vullen we het model aan met motieven, dan valt alleen de zelfbepalingsfactor op. De kans om in een vereniging versus een informele groep actief te worden, is bijna 1,6 keer kleiner als men liever zelf uitmaakt wanneer en hoe lang men aan kunst doet.

Effecten van de discipline op het in verenigingsverband actief zijn, ten opzichte van een informele groep, zijn net iets sterker dan de andere effecten. Zelfbepaling is ook een belangrijke factor, gevolgd door de twee sociaaldemografische factoren sekse en stedelijkheid.

HOE STEDELIJKER HET  
WOONGEBIED, DES TE  
KLEINER DE KANS DAT  
MEN BIJ EEN VERENIGING  
ZIT

## CONCLUSIE

Ouderen zijn meer geneigd om samen met anderen actief te zijn, vrouwen doen meer in verenigingsverband aan kunst en stedelingen meer in informele groepen. Verenigingen lijken meer open te staan voor nieuwkomers, informele groepen zijn klein en lijken tamelijk gesloten.

Waarom doen mensen alleen of in informeel verband aan kunst en niet binnen een vereniging? Dat komt onder meer doordat zij zelf willen bepalen hoe lang en wanneer ze iets doen. Dit zelfbepalingsmotief zou verenigingen kunnen inspireren om, als ze leden willen werven onder zowel de individuele als de informele beoefenaars, meer flexibiliteit te bieden in de manier en het tijdstip waarop ze hun kunstzinnige activiteit kunnen beoefenen. Dat geldt dan vooral voor verenigingen die iets te *winnen* hebben, omdat ze zich richten op mensen die beeldend werk doen, die gedichten en proza schrijven of die met media in de weer zijn. Daar zijn veel solisten en informelen te vinden. Het geldt ook voor verenigingen die iets te *verliezen* hebben, omdat ze weliswaar aan een discipline doen waarbij de vereniging nog steeds een belangrijke rol speelt, maar aantrekkelijke informele alternatieven zich snel kunnen ontwikkelen.

Bij het alleen dan wel samen actief zijn, is na zelfbepaling ook gezelligheid een belangrijk motief. Net als het goed willen worden in een kunstzinnige activiteit en het kunnen laten zien wat men doet. Deze factoren verkleinen de kans dat men liever alleen actief is. Dit soort motieven is van groot belang voor de wijze waarop men in de vrije tijd kunstzinnig of creatief bezig wil zijn, meer dan de traditionele sociaaldemografische kenmerken.

Eerst is in de LKCA-enquête onder amateurkunstbeoefenaars (april 2014) gevraagd of men alleen of met anderen actief is. De laatstgenoemde groep is gevraagd of men dat in een vereniging doet. Wie hierop negatief antwoordt, is dus wel actief met anderen samen maar buiten het verenigingsleven om. We hebben deze groep aange-merkt als actief in een informele

groep. Er is gevraagd naar de discipline die men het *meest* beoefent. Als men niet kon kiezen uit de rij beeldend, muziek en zang, dans, theater, creatief schrijven, media (fotografie, film en video, computerkunst), dan kon men een eigen antwoord invullen. Vaak bleek dat toch om beeldend werk, inclusief bijvoorbeeld handwerken of knutselen te gaan. Ongeveer

veertig respondenten noemden activiteiten die we niet als kunstzinnig of creatief beschouwen, zoals sporten, sleutelen, duiven houden, vissen, koken en andere niet-kunstzinnige hobby's. Zij zijn verder buiten beschouwing gelaten.